

LEİLA SEBBAR • Şehrazat

LEİLA SEBBAR 19 Kasım 1941'de Fransız bir annenin ve Cezayirli bir babanın çocuğu olarak Cezayir'de doğdu. On yedi yaşındayken Fransa'ya göç etti. Aix-en-Provence'ta ve Sorbonne'da çağdaş edebiyat öğrenimi gördü. Öykü, gezi yazısı, deneme ve roman türünde eserler yazıyor.

Cet ouvrage a bénéficié du soutien des Programmes d'aide
à la publication de l'Institut français.

Bu eser, Institut Français kurumunun yayına destek programından yararlanmıştır.

Shérazade. 17 ans, brune, frisée, les yeux verts

© 2010 Bleu Autour, Saint-Pourçain-sur-Sioule, France

İletişim Yayınları 2945 • Dünya Edebiyatı 270

ISBN-13: 978-975-05-2999-3

© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2020, İstanbul

YAYINA HAZIRLAYAN Necdet Dümelli

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Aslı Gönen

UYGULAMA Hüsnu Abbas

DÜZELTİ Alper Zorlu

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11

Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

LEİLA SEBBAR

Şehrazat

17 Yaşında, Esmer,
Kıvırcık Saçlı, Yeşil Gözlü

Shérazade

17 ans, brune, frisée, les yeux verts

ÇEVİREN

Bahadırhan Bozkurt

Tüm dipnotlar çevirmene aittir.

Şehrazat

“Gerçekten adınız Şehrazat mı?”

“Evet.”

“Gerçekten mi? Bu... Bu çok... Nasıl diyeyim? Şehrazat kimdi, biliyor musunuz?”

“Evet.”

“Sizce bu önemli değil mi?”

“Değil.”

“Sizce insan böyle birdenbire Şehrazat olabilir mi?”

“Bilmiyorum.”

Adam, yüksek ve yuvarlak *fast-food* masasının diğer tarafında ayakta duruyor, şaşkınlıkla kıza bakıyordu.

“Peki, neden Aziyade değil?”

“O kim?”

“Yüz yıl önce Pierre Loti'nin sevmiş olduğu, İstanbullu çok güzel bir Türk kadını.”

“Pierre Loti'yi biliyorum. Ama Aziyade'yi duymadım.”

“Bu kadın uğruna Türk gibi giyindi ve Türkçe öğrendi, hatta onu gizlice görebilmek için İstanbul'un kalburüstü semtlerinden birinde oturdu. Aziyade, ihtiyar bir Türk'ün

haremindeydi. Genç kız Çerkez bir köleydi, sonradan İslâm'ı seçmişti.”

“Niçin bana bu kadından bahsediyorsunuz? Beni ilgilendirmiyor.”

“Yeşil gözleri vardı, sizin gibi.”

“Bu bir gerekçe değil.”

Şehrazat kutu kolasını içiyordu. Artık onu dinlemiyordu. Julien Desrosiers yeniden *Libération* gazetesinin küçük ilanlarını okumaya koyuldu.

Julien Desrosiers

Julien Desrosiers, küçük ilanların iki sütununun arasından, adının Şehrazat olduğunu söyleyen ve daha yeni başlamış sohbetlerini hoyratça sonlandıran bu kıza bakıyordu. Onu sık sık kütüphanede görüyordu, ama daha önce ne okuduğunu öğrenmeyi ya da onunla konuşmayı başaramamıştı. Kız her zaman yalnız geliyordu. Sandalyesine yerleşiyor, kimseye bakmıyor, okuyor ve gidiyordu.

Bir keresinde kızı takip etmeye karar vermişti, ama kız bu durumun farkına varınca öyle onur kırıcı bir bakış atmıştı ki takibe devam edememişti. Yeşil gözlerini o zaman görmüştü. Kızın karşısına tesadüfen oturmuşsa da Şehrazat uzun süre gözlerini kitabından ayırmamış, o da kızın bakışlarını yakalamayı başaramamıştı.

Kendi kendine, acaba aynı okuma salonunda, aynı masada, bazen ona dokunacak kadar ya da raflara gitmek için masaların arasından geçerken omzuna değecek kadar yakın oturduğumuzu biliyor mu diye sormuştu.

O, hemen hemen her gün geliyordu. Evi uzakta sayılmazdı, Horloge semtinde oturuyordu, Paris Belediyesi ona yeni,

aydınlık ve tertemiz bir sosyal konut tahsis etmişti, bilgisayar dersleri vermediği ve sabahlarını ya da öğleden sonralarını Louvre Müzesi'nde, Drouot Müzayede Salonu'nda, Ulusal Kütüphane'de ya da Doğu Dilleri Merkezi'nde geçirmedığı zamanlarda bu evde çalışıyordu. Pazar sabahları erkenden Puces, Montreuil, Vanves, Kremlin-Bicêtre mahallelerine giderdi. Gece geç saatlere kadar çalışırdı. Böyle yapmayı seviyordu. Bazen sabahın ikisinde, üçünde partilere giderdi, ama bir süredir sıkılıyordu. Partilere dönecekti, Şehrazat'la birlikte. Onu *fast-food*'da ayakta dururken gördüğünde kendi kendine böyle demişti. O içeri girerken kız ona sanki uzun zamandan beri tanışıyorlarmış gibi bakmıştı. Tebessüm ettiği için kızın masasına doğru yönelmişti. Eğer kız tebessüm etmemiş olsaydı, köşedeki başka bir masaya giderdi, girip çıkan herkesi görebileceği bir masaya. Kız kendisinin kütüphanedeki kişi olduğunu biliyor muydu? Yoksa öylesine tebessüm etmiş ve o da kendisine tebessüm ettiğini mi sanmıştı? O kızın gözlerine doğru ilerlerken kız da ona bakmıştı. Ama o bakışlarda öfkeli bir ışıltıyla karşılaşmamıştı, son derece yumuşak görünüyorlardı.

“Adım Julien,” demişti.

“Ben de Şehrazat,” demişti kız.

Delacroix

Kız gidiyordu.

Walkman kulaklığının demir çubuğu başının üzerindeki sık bukleleri yassılaştırmıştı. Fularını son defa bağlıyordu ve Julien, o anda karşısında uzun süre geçirmekten keyif aldığı tabloyu düşündü. *Uzanmış Odalık* ya da *Türk Hamamı* değil, favorisi *Cezayirli Kadınlar*'dı. Bu kız, fazlasıyla sarı ve fazlasıyla kırmızı fularını, Vahran'ın o küçük köyündeki evinde, avluda ya da babasının öğretmen olduğu okulda, annesinin onu götürdüğü, kadınları ve çocukları tedavi ettiği, *mechtas* denen taştan ve kerpiçten kulübelerde gördüğü Arap kadınlar gibi bağlıyordu. Şehrazat'ın elleri, parmakları asi bir düğüm atmak için fuların iki ucunu çekiyordu, çift düğümdü bu.

Bu hareketler Julien'ı heyecanlandırmıştı, öyle ki masanın diğer ucunda kendini toparlaması gerekmişti. Şehrazat bir şey görmedi. O gün taktığı ucuz fular sebebiyle Julien'in aklına düşen Cezayirli kadınların kim olduklarını daha sonra öğrendi. *Cezayirli Kadınlar* için onunla birlikte Louvre Müzesi'ne gittiğinde, dirseğinin üzerine yaslanmış, kırmızı ve

dore şalı dizlerinin üzerinde duran soldaki kadının gözlerinin yeşil olduğunu fark etti.

“Gerçekten de öyle. Vay be! Haklıymışsın. Gözleri yeşilmiş.”

Gözlerini Şehrazat’a dikmiş, onu omuzlarından kavramıştı.
“Senin gibi.”

İkisi pek çok defa Delacroix’nın tablosuna, sonra da aksi yöne koşmuşlardı; gözleri bu kadınlardan başka bir şey görmemişti, çünkü onlar için geliyorlardı; özellikle de Julien, rıhtımlar boyunca yürürlerken, nargile içen kadının saçındaki gülden, yerde üç kadının arasında duran mangaldan, çıplak bileklerindeki altın bileziklerden, gece mavisi kısa bolerosunun altına siyah kırmızı çizgili bir şal bağlamış olan güzel siyah hizmetçinin hanımlarına, tasasız cariyele-re bakışından bahsediyordu. Şehrazat’a haremdeki kadınları, Delacroix’nın ve Fromentin’in Kuzey Afrika’sını, Arap tarım işçilerini, Cezayir’de tanıdığı çiftçileri, oyunlar oynadığı sokak çocuklarını anlatıyordu. Sorusunu sordu Şehrazat:

“Peki, ya savaş?”

“O başka bir hikâye...”

Julien, Louvre’dan sonra Cezayir Savaşı’ndan bahsetmek istemiyordu.

Nédroma

Julien Desrosiers'nin babası küçük Charente kasabasını terk edip öğretmenlik yapmaya Cezayir'e gelmişti. Önce küçük bir köyde, ardından Nédroma'da çalışmıştı. Başka öğretmenlerle tanışmıştı, bunların çoğu Fransızlardı, birkaç tanesi ise başkent Cezayir'deki Bouzaréa Öğretmen Okulu'nda eğitim görmüş, "oralı" Cezayirliydiler. Köydeki öğretmenleri tarafından Cezayir'deki bu öğretmen okuluna gitmeye teşvik edilmiş pek çok fakir çocuktan biri olan Mouloud Ferraoun'dan bahsedildiğini de böyle duymuştu. Julien, babasının Oran'dan, Tlemcen'den Hennaya'ya, Nemours'a, Aïn-Témouchent'e değişik bölgelerde öğretmenlik yapan arkadaşları mücahitlere para ve ilaç yardımı ağını daha işler hale getirmek için loş bir sınıfta toplandıklarında, onların konuşmalarına sık sık kulak misafiri olmuştu. Babası sınıfı ona yasak etmiyordu, doğrudan söylenirse de kendisine gözcülük görevi verildiğini anlıyordu. Sonra babası ve arkadaşları kahve ya da çay için, ayrıca annesinin hazırladığı pastalar için okulun yemekhanesine geçerlerdi. Annesi Fransız mutfağını bildiği gibi Arap mutfağını da çok iyi bilirdi. Ce-

zayir'in doğusundan, Sétif tarafından çiftçi kızı olan annesi, Oranais'ye aşk yüzünden sürgüne gelmiş olmalıydı. Doktor olmak istemişti, ama o dönemde çiftçi kızların eğitim görmesi desteklenen bir şey değildi. Çiftçi köyünün bütün öğrencileri gibi dikiş dikmeyi, nakış işlemeyi, evi ve kümesi çekip çevirmeyi, çiftlik evine bitişik bahçeyi ekip biçmeyi öğrenmişti. Babası, erkek çocukları gibi kızlarına da ateş etmeyi öğretmeye pek hevesliydi. Ekilip biçilen engin yaylalarda at binilirdi, kızlar da erkek kardeşleri gibi şevkle, dörtmala at sürerlerdi. Bu kızlar tıpkı anneleri ve anneanneleri gibi tabanca ve tüfekte ateş etmeyi bilirlerdi; o anneanneler yüz yılın başında, yanlarında iki-üç Arap işçiyle köyün beş kilometre uzağında yapılan ekim, hasat işlerine nezaret etmeye gittiklerinde, köylü eteklerinin derin cebinde tabanca olmadan dışarı çıkmazlardı. Erkekler savaşıyordu. Julien'in annesi, dikiş dikmeyi bilen, tüm bahçe ve tarım işlerinin üstesinden gelen, Yüksek Yaylalar'da at binen, tüfekte ateş eden, *mechtas*'lardaki kadınları tedavi edip doğurutan, ellerinde ecza ve iğne çantasıyla hemşirelik yapan, eliş okulunun öğretmenlerine yardım eden, gözü pek, güçlü kadınlar tarafından yetiştirilmişti.

Savaştan sonra Cezayir'i tamamen terk ettiklerinde, Julien'in annesi bir gün ona şehir okulu ve taşra okulundaki "yerli kızlara verilen kurslara" dair detaylı bir rapor göstermişti. Julien, iki sayfayı sonuna kadar okumuş ve Aix-en-Provence'ın, Cezayir'deki kadın ve erkek öğretmenler hakkındaki denizaşırı arşivlerine erişmek konusunda kendi kendine söz vermişti, ancak oryantalist resim tutkusuna kapılmış ve yavaş yavaş bir koleksiyoncunun yüce zaaflarına tutulmaya başlamıştı.

Bağımsızlık savaşı Julien'in annesinin şifa dağıtan eylemlerini durdurmamıştı. Vaktiyle anneannesinin yaptığı gibi, şikâyet etmeksizin devam ediyordu; bir keresinde yaralı

bir adamla ilgilenmişti, daha geçenlerde köyün yaşlı ebesiy-
le doğum yapan Arap bir kadının kocasıydı, hiç şüphe yok
ki bir mücahitti, ama Julien'ın annesi hiç soru sormamıştı.
Eve dönünce kocasına bahsetmiş, ama kocası onu uyarma-
mıştı. Ne derse desin karısının yine gideceğini biliyordu; fa-
kat savaştan önce, küçükken olduğu gibi Julien'ı götürmü-
yordu artık.